

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK. Vezércikk: Lelkész és politika. Irta: *Szeberényi Lajos*. — Az adóalapból kapott segélyek. Irta: *Kármán István*. — Módosító javaslat a népiskolai vallástanítás tervéhez. Irta: *Terray István*. — Tanárválasztás Sopronban. **Tárca:** Miért apad és mivel emelhető az úrvacsora-élvezők száma? Irta: *Petrovics Pál* ev. lelk. — **Belélet.** — **Pályázatok.** — **Hirdetések.**

Lelkész és politika.*)

Felkértem az esperes úr által, hogy e thémáról értekezzen, a kérésnek eleget kívántam tenni, mivel azt felette aktuálisnak tartom, nemcsak hazai viszonyaink jelenlegi állapota következtében, de azon körlevél folytán is, melyet a bányakerületi elnökség a folyó év tavaszán kibocsátott a lelkészek politikai szereplése tárgyában.

Az egyház és a politika tárgyában 4 év előtt »Elmélkedések és gondolatok a Csipkay-féle javaslat felett« című értekezésemben írtam. Részletesen kifejtettem a kettőnek egymáshoz való viszonyát és az ott lefektetett és kifejtett elvekhez, melyek elfogadható, világos okokkal nem lettek megdöntve, ma is teljes meggyőződésemmel ragaszkodom. Az egyház nem lehet bírója a politikai kérdéseknek s amennyiben azok nem vonatkoznak a hívő lelki életére, üdvösségére, az egyes egyháztag ép úgy, mint a lelkész is, teljesen szabadon vallhatja azokat; de sem a lelkész, sem az egyháztag nincs jogosítva az egyházat, annak intézményeit politikai eszközül felhasználni.

»Lelkész és politika«: ez a tétel csak a jobbágyság megszüntetése, az alkotmány visszaállítása óta bir aktualitással. 1848 előtt a lelkész, csak amennyiben nemes ember volt, avatkozhatott politikába s kevés ember szánván magát a lelkészi pályára, ez a kérdés, legalább hazánkban, teljesen tárgytalan volt.

A népparlamentek előtt nem is volt ez a kérdés mai értelemben aktuális. A politikai élet a gyülekezethez és annak papjához nem közeledett. A földes urak voltak a politikások, azok védték a saját jogaikat és egyhá-

*) Felolvasatott az arad-békési esperesség lelkészi értekezetén.

zukat a rendi országgyűlésen. A pap, hiven egyházunk tradícióihoz, hirdette a hatóság iránti tiszteletet s politikai vágyakozása is csak abban merült ki, hogy hivei elérjék azt, amit a törvény betűje már régen biztosított, a szabad vallásgyakorlatot.

De egészen más lett a helyzet 1867 óta. A politikai életben való részvétel csak ezen idő óta vált lehetővé úgy a lelkészre, mint hiveinek egy részére nézve. Politikai pártok, politikai körök létesültek, melyek ország-szerte szervezkedtek — s melyek bizonyos elvek szerint odatörekedtek, hogy uralomra jutva, elveik szerint kormányoztassék az ország.

A politika saját világot teremtett. Nem tartja magát a keresztyén morál elveihez. Eszközei nem csak a meggyőződés hirdetése, hanem a fanatizmus, a gyűlölet hirdetése, az ellenfél lekicsinylése, megrágalmazása, levertése. Hatalmas eszköze a fél igazságok hirdetése és azokkal való megtévesztés, ámitás. Sőt átvettek a modern korba nem való bünyös eszközöket, aminő a terror, a vesztegetés, itatás és etetés.

Elavult választási rendszerünk lehetővé tette a politikai élet legaljasabb eszközeinek igénybe vételét is. A fő szempont célt érni bármilyen úton, bármilyen eszközökkel. A politikai élet elaljasodása szinte valószínűvé teszi azt a mondást: „ahol a politika kezdődik, ott az ethika végződik.“

Különösen vad irányzatot vett fel — pártkülönbség nélkül — a politikai élet néhány év óta. A régi nemesi világ verekedős politikai hadjáratai mintha új életre keltek volna. A tüntető felvonulások, a külső jelvények nagy szerepet játszanak. Már nem a meggyőződés áll egymással szemben, hanem a fanatizmus és az ezzel szervezett többségi hatalom. Mily

egészen más ehhez képest a külföld politikai élete. Ott vesztegetésről szó sem lehet. A legellentétesebb politikai irányzatok képviselői nyilvános vitatkozást tartanak. Ott lehetséges a diskussió a politikai dolgokról és szinte lehetetlen a terror a választások titkossága következtében.

A politikai életnek elfajulása hazánkban teszi érthetővé a bányai kerület elnökségének köriratát a lelkészek politikai működésére és azoknak a képviselő-jelöltség elfogadására vonatkozólag. A nevezett körlevél azt tartalmazza, hogy a lelkészek a választási hadjáratnál kortesekké ne legyenek, választási vezérszerepet ne vállaljanak, sem képviselő-jelöltséget a gyülekezet egyhangú beleegyezése nélkül. A politikába való tulságos elmerülés kétségkívül árt úgy a lelkész belső életének, mint keresztyén jellemének — és magának a gyülekezetnek. Szerény nézetem szerint mégis ez a körirat felesleges és célját tévesztett volt. Figyelmeztetni a lelkészeket a politikai tisztességre általánosan sértő. Elvégre az elnökség tudomást szerezhetett volna arról, hogy kik azon lelkészek, kik a lelkészi tisztességet és gyülekezetük békéjét politikai akciójuk közben figyelmen kívül hagyják. Ezekhez egyenként intézhetett volna a főpásztor atyai intelmet. Általános lévén és az összes lelkészekre vonatkozva a körlevél — a világ előtt rosz színben tüntette fel a papságot, — mint a melynek még a legelemibb politikai oktatásra is szüksége van. A körlevél azon része pedig, mely arra vonatkozik, hogy mily esetben fogadhat el a lelkész képviselőséget — céltalan; mert erre nézve csak a zsinat intézhetnek. Politikus lelkészeink anyagi romlása, céltalan politikai küzdelme eléggé intő példák arra nézve, hogy a lelkész ne vágyakozzék a veszedelmes, idegrontó és romboló politikai vezérszerepre. Igazi politikai szerepre nagy akadály a papi reverenda, különösen a jelen harcmórában!

Vehet-e részt a lelkész a politikai életben és mozgalmakban?

Erre a kérdésre a pietisztikus világnézetűek határozott nemmel felelnek, azzal indokolva e tiltást, hogy a politika világi dolog lévén, a hívő keresztyének nem illik abban részt venni, még kevésbé a papnak.

Ez a felfogás csak a szentírás egyoldalú magyarázásával indokolható. Mi az ország, a lakosság külső dolgait nem tekintjük az isten országával ellentétes dolognak, hanem épen egy oly jelentős ügynek, melyet

isten országa szellemével át kell hatni. Reánk evangélikus keresztyénekre nézve nem világi, nem közönyös vagy épen világi dolog a család, a ház; nem lehet tehát közönyös azoknak összessége sem: az állam, a nemzet, a haza sem.

Némelyek felfogása: a lelkészek a templomban a helye. Ezt azok szeretnék érvényesíteni, akik durva lelkületük folytán a lelkészt csak fizetett szolgának tekintik s azt szeretnék, hogy a lelkész mindenben s így még politikai meggyőződésének gyakorlásában is csak szolgájuk legyen. Ez a durva, gőgös felfogás népünk félrevezetett részénél megnyilvánul. Azt hiszem, nem lehet rá más válasz, mint a megvetés.

Reánk nézve nem lehet közönyös a politikai élet; mert annak célja alakítani, rendezni és vezetni, védeni azt az államot, — melynek mi és híveink is alkotó részét képezzük. A rendezett államban a mi egyházunk is jobban megvalósíthatja célját, mint ott, ahol nincs sem politikai, sem vallási szabadság és egyesek önkénye, önzése ez határozó és döntő.

A hazaszeretet, a keresztyén jellemesség megkövetelik tehát, hogy a lelkész is részt vegyen a politikai életben. És itt van helyén megmutatni a vetélyt, mely a politikai életben való részvétellel jár.

A politikának nem szabad a lelkésznél, amint más hívő keresztyénél sem, elnyomnia a benső embert, a ker. lelkületet, hanem az utóbbinak kell uralkodnia az első felett. A politikai szenvedély tönkre teszi a jellemet. Ezért a politikai szenvedélynek, a vak fanatizmusnak nem adunk helyet a szívünkben, hanem tisztelettel viseltetünk másnak becsületes meggyőződése iránt is. A politika tisztességtelen eszközeihez nem nyúlunk; de példát adunk arra nézve, hogy önzetlenül, minden anyagi és személyes érdek nélkül azért, mit bizonyos adott viszonyok között jónak, üdvösnek a közre, a hazára nézve előnyösnek tartunk, azért lelkesedni, azért áldozatot hozni is tudunk, — és pedig tekintet nélkül arra, hogy fellépésünk eredményel jár-e, vagy nem. A terror eszközt sohasem vesszük igénybe, de azzal szemben soha félelmet, vagy gyávaságot nem tanúsítunk; mert semmi sem alacsonyítja le a lelkészt annyira, mint az erkölcsi gyávaság.

A lelkész részt vehet a politikai életben, csak ne tévessze szem elől sohasem, hogy ő első sorban Urának és Üdvözítőjének szolgája — s hogy Ura és Üdvözítője iránt ta-

nusítson hűséget akkor is, amidőn részt vesz a politikai életben. Gyülekezetének tesz szolgálatot akkor is, midőn a politikai mozgalmakban, küzdelmekben is tanúságot tesz a keresztény jellemről és becsületről, — mely az élet ezen veszedelmes forgatagában is tiszta marad.

Szeberényi Lajos.

Az adóalapról kapott segélyek.

Hogy minő bonyodalmakat idéztek elő az adóalapról alkotott szabályrendelet hiányosságai, arra élénk világot vetnek a következő sorok.

Nagytsizteletű Szerkesztő Barátom!

Becsés lapod 31-iki számában a „pestmegyei esperesség közgyűlése“ lefolyásáról írt cikkben olvasom, hogy egyetemes felügyelőnk az államsegély kiosztása miatt aggodalmaskodókat azzal nyugtatta meg, miszerint az „államsegély az 1909–1913-ig évekből álló 5 évi ciklusra lett megállapítva“ (többet nem mondott?!), ebből következően a most folyósított államsegély az 1909. évre szól. — Pedig nem úgy van! mert a mint azt a mi egyházmegyei gyűlésünkön Dobsinán bizonyítottam, — a most kiosztott államsegély az 1907. és 1908. években az egyetemes adóalapba beutalt államsegély. Ugyanis az adóalapról szóló szabályrendelet 3. §-a ezt mondja: „az egyetemes adóalap évi bevételei mindig az utána következő évben fordítandók segélyezésre; első ízben az 1907. és 1908. évi bevételek együttesen kerülnek az 1909. évben kiosztás alá.“ Tehát más, mint ezen segély — első ízben nem folyósított. Hogy az az 1909. évben nem történhetett meg, annak oka csakis az lehet, hogy a bizottság nagy munkájával kellő időre nem készülhetett el. Midőn azonban a múlt, illetőleg már ezen folyó évben meg lett állapítva minden folyamodó egyháznak segélye, a fenti §. szerint az 1909. évi segélyt is ki kellett volna osztani azért, mert az 5 évi ciklusban esedékesség tekintetéből ezen 1910. év már a második, úgy, hogy ezen évek segélye 1911-ben, az 1911. évi 1912-ben, az 1912. évi 1913-ban jön kiosztás alá. Így telik le az 5 évi ciklus. Mert a szabályrendelet 10. §-a szerint az 1913. évben a kérvények újra beadandók lesznek s talán el is bírálva, hogy az 1914. évvel kezdődő 10 évi ciklus első évében 1914-ben az egyházak megkaphassák új segélyüket. A folytonosság megszakítva nem lesz.

Az 1909. évi egyetemes gyűlés jegyzőkönyvének 9. pontja szerint a magas kormány az 1909. évre szóló 903.600 korona államsegélyt 21.744 sz. leiratával utalványozta. A pénz tehát az 1910. évben kifizetendő segélyezésre meg volt. E szerint a folyó évben — mivel az 1909. évben nem történhetett meg — úgy az 1907. és 1908. évek együttes 415.400, mint az 1909. év 415.400 koronáját köteleesség lett volna kifizetni a segélyezésre szoruló egyházaknak akkor, mikor azok azt epedve várják, mert égető szükségük van reá s a szabályrendelet értelmében ahhoz joguk is van. De mert a legtöbb egyház iskoláját kénytelen a folyó év szeptember hó 30-ig törvénykövetelle állapotba való hozásáról s tanterme felszereléséről gondoskodni, ha csak azt nem akarja, hogy tanítóinak a fizetést — kiegészítő — és korpótlék-államsegélyt,

de a tandijkárpótlást is az állam megvonja, a mivel az 1907. évi XXVII. t.-c. 3. §-a biztat; ha pedig ez megtörténik, akkor a szegény egyházak az adó-alap-segélyből lesznek kötelesek azt megadni s akkor ugyan mit nyertek, mivel lett könnyítve a szegény hivek terhén?! Sok egyház pedig, a két évi segélyben bizakodva, az építkezéshez hozzá is fogott, de csalódva kellett munkáját félbeszakítva kölcsön után futkosnia, hogy munkáját folytathassa és iskoláját kellő időben rendeltetésének átadhassa. És úgy van ez templom, torony s egyéb egyházi épületek javításával is.

Ismerve az egyetemes adó-alap szabályrendeletét s az 1907. évi egyetemes gyűlés jegyzőkönyvének 25. pontjában közölt 22.398. számú miniszteri leirat rendelkezését, a mely szerint az egyházi adózás rendezésére adott államsegélyből »más egyházi címeken egyházi segélyek vagy kiadások nem eszközölhetők,“ s tudva azt, hogy a kerületek és egyházmegyék már az 1908. és 1909. évekre is megkapták a közigazgatási segélyt, de maga az egyetem is, csodálkozom, hogy a pestmegyei esperesség a most kifizetett államsegélyt 1909. évre szólónak gondolta. Ez bizony az 1908. évi, az 1909. évvel pedig az egyetem adós maradt, a melyet most követelünk, mert azt az egyházak s azok hiveinek érdeke parancsolja.

Nandrás, 1910. augusztus 1.

Kármán István,
ev. lelkész.

Módosító javaslat a népiskolai vallástanítás tervéhez.

Egyházunk ereje az evangéliom igazságában rejlik, ez az alap volt erős várunk a múltban, ezt az evangéliomi szellemet ápolni, fejleszteni az egyház legfontosabb teendői közé tartozik a jelenben. Most, midőn tapasztaljuk, hogy a prot. hitélet minden vonalon lazul, az egyházi ügyek iránt kevés érdeklődés mutatkozik, éberebb figyelmet kell fordítani az egyház veteményes kertjére — az iskolai nevelésre, megfelelő-e az minden tekintetben a várakozásnak? mert nagyrészt ettől függ egyházunk jövő fejlődése.

Iskoláink a vallástanítás szempontjából megfelelőek talán a múltban, de a jelenben, — midőn a kor igényei minden téren nagyobbodtak, — nem elégitik ki mindenben a kívánalmakat, mert tanterveink fogyatékosak, tankönyveink legnagyobb része avult és nem korszerű. Az iskola fejlődésével népiskolai vallástanításunk sem maradhat régi állapotjában, annak is haladnia kell. Szükségessé vált egy új egységes tanterv kidolgozása, melyben a tananyag minősége és mennyisége gondosan megválasztassék és osztályonként (osztály-csoportonként) pontosan kijelöltessék, — ennek megfelelően új tankönyvek s útasítások, illetve vezérkönyvek készíttessenek.

Az új tanterv megjelent (1904. és 1905. egyetemes közgyűlés megbízásából dr. Masznyik Endre) feladatát elismerésre méltó jó akaratú igyekszik megoldani, de a meglévő tankönyvekre támaszkodva készült s többnyire megszokott régi nyomokon halad.

Az egyetemes tanterv I. csoport tananyagának bekezdésében (tervezet 6. lap) vallásos érzelmeket kíván ébreszteni szeretetet Isten, szülő, testvér és minden ember iránt. Ez helyénvaló, sőt ha e felett kissé gondolkodunk, rájövünk, hogy e fokon a tananyag ter-

mészertes tárgyköre lesz : általános fogalmak Istenről, szülői szeretet, gyermeki engedelmesség, háladatosság, család, testvéri szeretet, részvét szerencsétlen embertársaink iránt stb. Ebből pedig az következik, hogy ide szükség lesz egy jó vezérkönyvre, melyben a tananyag megfelelő bibliai történetekkel, elbeszélésekkel stb. részletesen feldolgozva foglaltatik.

Tanítói pályán több éven át különböző iskolákban munkálkodván, a vallástanítást illetőleg bizonyos tervzetben állapodtam meg, mely általános igényeket igyekszik kielégíteni.

Mínt hogy a tanulók túlnyomó részének iskoláztatása a népiskolánál tovább nem terjed, kell, hogy a népiskolai vallástananyag mindazt felölelje, mi az ember hiterkölszi életének alapjául szolgálhat. Tehát a tananyagnak megválasztása körültekintő és mindenre kiterjedő legyen.

A szentírás rövid kivonata a káté és Luther magyarázata, ezeket szép, összefoglaló, tömör tartalmuknál fogva a vallástanítás kiinduló pontjául kell tekintenünk s fogadnunk. Ezen rövid tartalmat részre bontani, megvilágítani ; tehát kiegészíteni szükséges. Népiskolai vallástanítás céljára leginkább a káté első három része : a tízparancsolat, az apostoli hitvallás és az Úr imája — lesz alkalmas. Ez a káté és Luther magyarázata a hozzáfűzött kiegészítéssel fogja vezetni a vallástanításunkat, az kell, hogy képezze a tanításnak mintegy gerincét, melyhez kapcsolandók, összefüggésbe hozandók megfelelő bibliai történetek, szentírási helyek esetleg erk. elbeszélések, ének- vagy más alkalmas versek ; tehát mindazon tartozékok, melyek egy-egy vallásos tétel megerősítésére szolgálhatnak. E célnak a most használatban levő káték nem felelnek meg. A kérdés és felelet tanalakja megnehezíti úgy a tanítót, mint a tanuló munkáját, mert a szöveghez köti. A feleletek többnyire nehézkes, szabatos meghatározások. A kérdések által megszakított tárgy nem nyújt világos, áttekinthető képet. Értelmes, szabad, folyékony előadásra kell törekedni.

Az előadott elvek alapján a népiskolai vallástananyag elosztása következőleg módosul :

Népiskolai vallástanítás terve.

a) Osztatlan népiskolában.

I. csoport (I—II. osztály) 1 év. Vallásos érzelmek felkeltése, beszélgetés, melynek tartalma lehet : buzdtítás a tanuláshoz, a hét napjai, a vasárnap és megünneplése, az Istenről, test-lélek szükségének, a világ, hálaadás (imádkozás) stb.

Tüzetesebben feldolgozandó tananyag : A szülői szeretetről, gyermeki engedelmesség, háladatosság, öregek tisztelete, a család, testvéri szeretet, az árva gyermek és más szerencsétlen embertársaink iránti részvét, eljárások s más emberek iránt való tisztelet, köszöntések.

A negyedik parancsolat szövege és rövid magyarázata, a tanultak összefoglalása. József története. A családi viszonyból levezetendő a nagy emberi család, kinek gondviselője a mi Atyánk.

Az imádkozásról. A kevély és alázatos imája. Imák betanulása.

E fokon alkalmas lesz néhány odaillő rövid erkölcsi elbeszélés szentírási hely versecske stb.

I. csoport (I—II.) 2-ik év. Vallásos érzelmek felkeltése — mint az előző évben. Bevezetés a parancsolatokhoz. A tízparancsolat szövege rövid értelmezéssel (Luther magyarázata nélkül) ide vonatkozó bibliai történetekkel, szentírási helyekkel, versekkel stb.

A parancsolatokhoz alkalmas bibl. történetek lehetnek : Jézus születése (az I. parancsolathoz fűzve, mint a ki legtökéletesebben tisztelte az Istent) Napkeleti bölcsek (III. par.) 12 éves Jézus (III. par.) Dávid és Góliát (II. par.) A világ teremtése (III. p.) Irgalmas szamaritánus (V. p.) Mózes megmentése (V. p.) Mózes Hóreb hegyén. Fáraó előtt. Kiköltözés Egyiptomból. A törvényadás. Jézus és a gyermekek (a tiszta sziv VI. par.) Gazdag és Lázár (VII. par.)

Jegyzet: A tanuló e csoportban a tanító előbeszéde után gyakori ismételtetés, kikérdés által tanulja meg a tudni valókat. Természetesen az I. osztályu tanulótól kevesebb tökélyű előadással megelégszünk, a II-ik osztálytól azonban szabatosabb, értelmes előadást kívánunk.

II. csoport (III—IV. oszt.) 1. év. Az apostoli hitvallás első ágazata Luther magyarázatával s ennek értelmezése, ide tartozó bibliai történetek, szentírási helyek.

Az első hitágazat alapján feldolgozandó : Az Isten tulajdonságai, a teremtésről, a teremtmények, a világ fenntartása, kormányzása, a gondviselés, az Isten szeretete.

Alkalmas történetek lehetnek : A világ teremtése. Dániel. Jobb. A bünbeesés. Az özönviz. Sodoma és Gomora. A gazdag és Lázár. Ábrahám és Izsák.

II. csoport. (III—IV. oszt.) 2. év. Az apostoli hitvallás második ágazata, Luther magyarázata, ennek értelmezése, Jézus élettörténetének világos, összefüggő elbeszélése oda tartozó történetekkel. Jézus elnevezései. Jézus életére vonatkozó emlék ünnepek.

A II-ik hitágazatra vonatkozó történetek : Jézus születése (isméltetés), bemutatása a templomban, napkeleti bölcsek (ism.) 12 éves Jézus (ism.) Keresztelő János. Jézus megkísértése. A magvető. Kánaeni menyegző. Ötezer embert táplál. A tengert lecsendesíti. Jairus leánya. Naini ifju. Kapernaumi főember. Tíz bélpoklos. Bevonulás Jeruzsálembe. A végvacsora. Gecsemáné. Jézus szenvedése, halála, feltámadása és menybemenetele.

III. csoport (V—VI. oszt.) 1. év. Az apostoli hitvallás harmadik ágazata, Luther magyarázata, ennek értelmezése, ide tartozó bibliai történetek, szentírási helyek.

A III. hitágazat alapján : a Szentlélek működése, ajándékai. A feltámadás és örök élet. Az anyaszentegyházról. Bibliai történetek : Szentlélek kitöltése, Királyi menyegző, Szőlőmivesek, Az elveszett juh, Drachma, A tékozló fiu, Saul megtérése. A konkoly. A fügefafa. Egyháztörténet.

III. csoport. (V—VI. oszt.) 2. év. A tízparancsolat Luther magyarázatával és bővebb értelmezéssel, megfelelő bibliai történetekkel és szentírási helyekkel.

A parancsolatokhoz alkalmas történetek : Mózes története. Kiköltözés Egyiptomból, a pusztában, a törvényadás, bálványozás, 40 évi vándorlás, Mózes halála, Kánaán elfoglalása.

Ábrahám Kánaánba költözik (I. par.) A gazdag ifju (I. p.) Jézus szombat napon gyógyít (III. p.) Jézus a kútnál. A perselybe vetett adomány (III. p.) Izsák házassága (IV. p.) A császár adója (IV. p.) Káin és Abel, Az utolsó ítélet (V. par.) A talantomok. Bevándoltatott sáfár. Mária és Márta (VII. par.) Jákób és Ézsau (VIII. és IX. par.) Absalom (X. par.)

Urtól tanult ima. Luth. magyarázata s ennek értelmezése. Farizeus és publikánus imája. A jó pásztor

(II. kérés). A megbocsátás. Az irgalmatlan szolga (V. kérés) és megfelelő szentirási helyek.

Ismétlő Iskola.

1. év. (I—II—III. oszt. csoport). A tizparancsolatokról. Az előforduló bibliai történetek és szentirási helyek eredetiben a szentírásban való olvasás és tárgyalása. (Függeléknek: A zsidók hitvallása, templom, papság, ünnepek, áldozatok olvasása és tárgyalása).

2. év. (I—III. csoport). Az apostoli hitvallásról. Az előforduló bibliai történetek eredetiben való olvasása. (Függeléknek: A zsidó nép vágyai, reményei, az időteljessége. A zsidó nép polgári szokásai olvasás- és tárgyalása).

3. év. (I—III. csoport). Úrtól tanult ima. Jézus tanításai, hegyi-beszéd, példabeszédek s más kiváló szentirási helyek olvasása és tárgyalása.

b) Osztott népiskolában.

I. osztály: mint az osztatlan iskola I. csoport 1-ső éve.

II. osztály: mint az osztatlan iskola I. csoport 2-ik éve.

III. osztály: Apostoli hitvallás első ágazata (mint a II. csoport 1. éve) és a második hitágazatból Jézus élete és működése (mint a II. csoport 2-ik éve).

IV. osztály: Az apostoli hitvallás második ágazata. Jézus élete és működésének összefoglaló ismétlése után, Jézus ellenségei, szenvedése, halála stb. Jézus elnevezései, emlékünnepek (mint a II. csoport 2. éve). A harmadik hitágazat (mint a III. csoport 1-ső éve).

V. osztály (esetleg V—VI. csoport). A tizparancsolat és Luther magyarázata kimerítő értelmezéssel. Úrtól tanult ima (mint a III. csoport 2. éve).

VI. osztály: (esetleg V—VI. csoport). A hitvallásról összefoglaló ismétlés. Bővítés mint új tananyag: Az Isten ígérete. Az idő teljessége. Jézus hivatata. A hegyi beszéd és a magvető bővebb értelmezése. A tiz szüzekről. A szent Háromság. Anyaszentegyház — látható és láthatatlan. Az egyházközsegekről.

Egyháztörténet (mint az egyet. tanterv.)

Ismétlő iskola, mint az osztatlan ismétlő.

A Biblia ismertetése, felosztása, tartalma stb. természetszerűleg a III. parancsolat (V—VI. oszt.) tartozéka, nem tartom szükségesnek külön tanulmány tárgyává tenni. A vallásos igazságoknak megerősítésül szolgáló új testamentomi részeket és zoltárokat az V—VI. osztályu tanulók a Szentkönyvből keresik fel és tanulják be. A Biblia közelebbi ismertetése a konfirmációi tanítás tárgya. A Biblia olvasásnak kivált az ismétlő iskolában van helye (a mindennapiban nem lesz rá elég időnk) hol alkalma lesz a tanulónak a már ismert sz. történeteket, tanításokat eredetiben felkeresni.

Ezen módosult tervezet csekély kivétellel mind azt foglalja magában, mint az egyet. tanterv, csupán a felfogás és kivitel tekintetében különbözik. Az egyet. tanterv az alsó osztályokban a bibliai történetekre fekteti a fő súlyt és kimutatja az összefüggést a történet és káté mondása között (terv. 13 lap.)*) a gyakorlatban nehezen kivihetőnek tartom —; a felső osztályokban feltételezi a történet ismeretét és azt mint kész anyagot, a kátéhoz alkalmazza (Lásd a ter. 11. lap utolsó- és a 16. lap 2-ik szakasz).

Jegyz. Az egyet. ter. 11 lap utolsó szakasza és 13 lap első sorai egymással ellentétben látszanak.

Ezzel ellentétben az én felfogásom szerint: a hiterkölcsi igazság vezet a népiskola minden fokán, ehhez csatlakoznak a bibliai történetek s mindazon kellékek, melyek a vallástételeket megvilágíthatják. A hiterkölcsi részt a bibliai történetekkel együtt kell tanítani, így a tárgy változatosabb, maradandóbb lesz, mint külön-külön.

Az előadott alapon módosult tervezet szerint kétféle könyvre lesz szükségünk. Egy vezérkönyvre a tanító részére, mely az I—II-ik osztály tananyagát tartalmazza és egy tankönyvre a tanuló kezébe, melyben a III—VI. osztály tananyaga foglalatik osztályonként és a mely az ismétlő iskolában is használható.

A mennyiben több jeles bibliai és egyháztörténeti kézikönyveink vannak, a szerzők érdekeire való tekintettel is nem ajánlatos, hogy a szerkesztendő vallástani könyvben a bibliai- és egyháztörténet befoglalassék, elég, ha benne a történet címe vagy szentirási helye jeleztetik.

Végül az egyet. tanterv a vallástanításra hetenként és osztálycsoportonként 3 félórát számít, — tekintve a tárgy jelentőségét az énektanítást is beleértve 4 félórát felvételni óhajtanám.

Ezek után, midőn jó akarattal és szándékkal bátorkodtam módosító javaslatomat előadni, tisztelettel kérem a vallástanítással foglalkozó Nagyt. urakat és a tanítótársakat, méltóztassanak a felhozott módosításhoz s a bemutatott tantervhez tárgyilagosan hozzászólni.

Kuntapolcán, 1910 jun. 9.

Terray István, tanító.

Tanárválasztás Sopronban.

Ily című cikkében Bohár László úr, aki a legújabb dunántúli névtár szerint pápai másodlelkész, heves támadást intézett a soproni evang. főgimnázium tanári kara és az egyházkerületnek főiskolai nagybizottsága ellen. Mindkettőt egyháziatlansággal és azzal vádolja, hogy a legutóbbi tanárválasztásnál az intézet érdekét teljesen figyelmen kívül hagyta és hogy Sopronban „Isten tudja miféle más érdekek, miféle idegen tényezők grasszálnak.”

És vajjon miért e vádak? Azért, mert a nagybizottság a pályázók közül olyant választott, akit ugyanez a nagybizottság egy év előtt a tanári kar javaslatától eltérőleg tornatanárnak választott; akit a tanári kar egy évi működés után most egyhangulag ajánlott; akiről a nagybizottsági tagok közül sokan s az őt szerető tanulók szülei is a személyes tapasztalatok alapján nagy elismeréssel nyilatkoztak; de akinek az a legnagyobb hibája, hogy reformátusnak született, ámbár eleitől fogva evangélikus nevelésben részesült.

Igaz, hogy nem neki volt a legjobb képesítése, amit mi nagybizottsági tagok, az igazgató úr jelentéséből mind hallottunk. De hiszen a cikkíró úr is tudhatja, hogy nem azok válnak be legjobban kinn az életben is, akiknek az iskolai bizonyítványa jeles. Amit Bohár úr felhoz, azt az iskolai nagybizottság is tudta; de neki a választás előtt nem elveket kellett felállítania, ami hiszen nem nehéz munka, hanem egy konkrét esetben döntenie. A választó bizottság az előtt az alternatíva előtt állott, hogy azok közül válaszszon-e valakit, akiket arravalóságuk, vallásos és egyházas érzületük tekintetében személyes tapasztalatból a bi-

zottság tagjai nem ismertek, vagy azt-e, akit a tanári kar és több bizottsági tag *mindkét tekintetben* az iskolára nézve *biztos* nyereségnek tartottak. Akinek van fogalma a tanár egyéniségének és éppen vallásos jellemének nagy fontosságáról, arra nézve már ama kérdésben magában benne rejlik a felelet is, és csak az dubitálhat, aki az anyakönyvi kivonathban látja az illető egyén felekezeti érzületének az érzületi megnyilatkozásoknál is nagyobb biztosítékát.

A cikkirónak egyetlen mentsége az lehetne, hogy a tanári kar és egyes bizottsági tagok helytelenül informálták az iskolai nagybizottságot az illetőnek egyéniségéről. Ezt bizonyítsa be a cikkiró. És ha addig is, míg ez sikerül, kiakarná mutatni egyháziasságát és felekezeti öntudatát, ajánljuk neki annak a témának szelőkötését, hogy egy olyan lelkész (nem tanárt, *lelkészt*), aki az ágostai hitvallásra esküt is tett, minő alapon lehetne fegyelmi vizsgálat alá vonni azért, mert nem akarja az urvacsorát református ritus szerint kiszolgáltatni (l. nagygeresdi egyezség). Valóban nehéz szatírát nem írni! Végre valahára ébrednek felekezeti öntudatunk és akkor — neki fordítjuk egy anyakönyvileg református, de nevelés szerint evangélikus, egyházas érzületű, az ifjuságot szerető és megértő tanárnak! Egyszer akad lovagunk, az is — Cervantes hőse! Szomorú dolog, hogy a felekezeti öntudatnak ilyen diszkreditálását kell látnunk.

Végül egy megjegyzést. Egy oly bizottságot, amelynek sorában az elnökségen kívül esperesek és a kerület más neves lelkészei és világi tagjai foglalnak helyet, ki vádolna mindjárt egyháziatlansággal azért, mivel nem az ő nézete szerint döntött valamely ügyben? Mennyivel kevesebb joga van tehát ily vádemeléshez olyannak, aki csak az imént rázta le az iskola porát, azzal a bizottsággal szemben, amelynek tagjai közül akárhányan időt, munkát és — last not least — költséget nem kimélve hosszú évtizedeken át szolgáltak egyházuknak! Félő dolog, hogy ha ifju titánok akadálytalanul szórhatják rájuk az egyháziatlanság vádját, amelyet nem egyikünk szidalomnak érez: ők is levonják majd a konzekvenciákat és — más téren — ildomosabb munkatársakat keresnek. De talán a felvilágosító sorok után mások is nem a választásban, hanem a cikkiró úr eljárásában fogják látni a betegségnek és annak a magában véve érthetetlen »önző sympathiá«-nak jelenségeit. »És mi bátrak vagyunk reményleni, hogy az egyházkerületi közgyűlés, mint ez ügyben végső döntésre hivatott tényező, . . . megtalálандja az ítéletmondás *egyetlen* helyes útját.«

Egy iskolai nagybizottsági tag.

T Á R C A.

Miért apad és miáltal emelhető az úrvacsora-élvezők száma?

Irta: Petrovics Pál ev. lelkész.

(Folyt.)

E tárgyi közösség alatt értjük a szertartás összes anyagának a szentséggel való szervi összefüggését. Ez anyag: az ének, ima, beszéd és annak szövege. Idetartozik az egyházi évkör azon ünnepének jelentősége is, a melyben a szentség kiszolgáltatik. Az ének és ima, — mint a melyek adva vannak — még

csak alkalmazkodik mindenütt a szentség természetéhez és tán az ünnep jelentőségéhez is. De már a beszéd sok helyen, vagy csak magához a szentséghez, vagy az ünnephez, vagy egyikhez sem simúl, s még kevésbé függ össze szervesen azokkal. Hallottam olyan urvacsorai beszédet, amelyet mint szószéki prédikációt is bátran és bármikor elmondhattak volna. S ismét olyat, amely az urvacsorával szoros összefüggésben állott ugyan, de bármely ünnepi, vagy alkalmi urvacsora osztáskor, karácsonykor, úgy mint húsvétkor, vagy ősi hálaadáskor stb. használható lett volna. De hallottam olyan urvacsorai beszédet is, amely templomszenteléskor a jelenlevő püspöknek tömjénezett, a helyett, hogy lelkünk főpásztoráról, annak testéről és vérééről, bűnbánatról stb. megemlékezett volna. Vajon ilyen beszéd, mely sem a szentséggel, sem az alkalommal szerves összefüggésben nincs, hanem teljesen idegen tereken, hamis célokért kalandoz és a hitet nem az Úrhoz vonja, hanem ötöle eltereli: — alkalmas-e arra, hogy a szentasztal éhező vendégeit szaporítsa? Felkelti- és táplálja-e a vágyat Isten kegyelme után? Avagy nem szórja-e szét, nem lohasztja-e le és nem oltja-e ki még inkább a mennyei eledel után való amaz éhséget és szomjuságot is, amelylyel a hitek odakiváncognak és ott megjelennek? Hiszen, ha egy közönséges istentiszteletben is, tárgya szerint más az ének, melyet a kántor kiválaszt, ismét más a beszéd, melyet a lelkész prédikál, és talán más az ima is, melyet az egész gyülekezet mond: micsoda össze-visszaság, micsoda lelki zürzavar keletkezik ottan? Lehet-e ott szó tárgyi közösségről s épen azért közös buzgóságról, a lelkeknek egymásba olvadó igaz áhítatáról? Otthon található-e magát a hívők lelke az ilyen istentiszteletben és vonzódnak-e következetesen oda? Hát még az istentisztelet legmagasabb fokoza-tán: az úrvacsorájában? Vonzódnak-e a jámbor lélek olyan urvacsorához, amelyben másként beszél a lelkész, mint ahogy az ünnep, vagy alkalom feltételezi és a beszéd tárgya más érzelmek és gondolatok körül forog, mint aminőket a hívők lelke vár?

Ha tehát a közösség elvének érvényesítésével is vonzóvá akarjuk tenni az Ur asztalát, szaporítani annak vendégeit: főkövetelmény, hogy ne csak a *személyi*, hanem a *tárgyi közösség* is meglegyen, vagyis, az urvacsorának minden része: ének, ima, beszéd, alkalom stb. a legszervezebb, legbensőbb egységben álljon egymással. A beszéd szövege és tárgya pld. mindenkor Istennek kegyelme, a Krisztusnak érettünk hozott *áldozata* legyen, oly célból, hogy az ne csak felköltse, hanem elevenítse, táplálja a bűntudatot, bűnbánatot, a megtérésre való készséget, hitet és bizodalmat. Minden egyéb csak melléklet, ha úgy tetszik, dekoráció lehet. Fődolog, hogy a beszéd a szentséghez és alkalomhoz simulva, célját elérje, vagy azt elérni törekedjék. Karácsonykor pld. a Krisztus megjelenésével is tanúsított áldozatában Isten kegyelmének inkább *megtartó*, büntől *megmentő* mozzanatát domborítja ki a liturgus. Húsvétkor Istennek *megváltó* kegyelmét és annak a halállal szemben való *hatalmát*; pünköstkor Istennek *megszentelő* kegyelmét; egyéb alkalmakkor, pld. templomszenteléskor: Krisztus testéről, mint a Szentlélek legméltóbb templomáról beszél, amelyhez mint Isten kegyelme által ujjáalkotott élőkövek mi is tartozunk stb. stb.

Ha e tárgyi és személyi közösség elve érvényesül tehát az úrvacsorában, akkor érvényesülnek igazán a szabadság, igazság, ünnepesség és rend alap-

elvei is; mert amaz emezeknek föltétele és alapja. Tárgyi és személyi közösség nélkül, mint fentebb céloztunk reá, az úrvacsorai istentisztelet jellegtelen, zavaros összevisszasággá, összefüggés nélkül való konglomerált cselekvény-tömeggé fajul; tehát nem a szabadság elve, hanem a szabadság elvtelenség jut uralomra. Tárgyi és személyi közösség nélkül, mint amelyek az úrvacsora bensőségének, áhitatának föltételei, a szentség csupán a felszines külsőség, üresség s mint ilyen a képmutatás hamis jellegét ölti fel; tehát nem az igazság, hanem az álság színét viseli magán. Tárgyi és személyi közösség nélkül, mint a mely a benső rend és így az ünnepiesség alapja is: az úrvacsorában az a *belső rend*, mely az általános, ájtatos hangulat s ebben a szent érzelmek fokozatos emelkedésében áll: nem is képzelhető s ezzel együtt természetesen a szertartás lefolyásának *ünnepiessége* sem.

A közösség elve a legfőbb liturgikai elv. Ezzel áll vagy esik valamennyi. Ennek érvényesítésében rejlik nagyrészt az úrvacsora iránt való érdeklődés, vonzalom és ragaszkodás biztosításának, tehát az élvezők száma emelésének kulcsa! (Vége).

BELÉLET.

Meghívó a dunáninneri ágost. hitv. evang. egyházkerületnek Zsolna városában 1910. évi augusztus hó 29-én és 30-án tartandó közgyűlésére és az azzal egybekapcsolt s Pozsonyban augusztus 25-én és 26-án tartandó bizottsági ülésekre. A) Az *ülések sorrendje*:

Augusztus 25. D.-e. 8-9 óra. A püspök értekezlete a jegyzőkkel és előadókkal. (Theol. Akadémia.) D.-e. 9-12 óra. A jogügyi bizottság ülése. (Theol. Akadémia.) *Főtárgya*: A lelkészválasztási szabályrendelet revidiója. D.-u. 3-4 óra. Gyámintézeti bizottsági ülés. (Pénztár.) D.-u. 4-6 óra. A számvevőszék ülése. (Theol. Akadémia.)

Augusztus 26. D.-e. 8-9 óra. Reischel-féle bizottsági ülés. (Pénztár.) D.-e. 9-12 óra. A pénzügyi bizottság ülése. (Pénztár.) D.-u. 3-4 óra. Tanügyi bizottsági ülés. (Theol. Akadémia.) D.-u. 4-5 óra. Leányiskolai bizottsági ülés. (Theol. Akadémia.) D.-u. 5-6 óra. A ker. elnökség értekezlete az egyházmeügyi elnökségekkel. (Theol. Akadémia.)

Augusztus 27. *Elutazás Zsolnára*. Indulás Pozsonyból d.-e. 9 óra 12 p. gyorsvonattal, érkezés Zsolnára d.-u. 1 óra 33 perckor. Délután 5 órakor. Vallásos estély a zsolnai zsinat jubiláris emlékére Zsolna városházának termében. Este 8 órakor ismerkedési estély.

Augusztus 28. A zsolnai zsinat emlékére ünnepélyes istentisztelet. D.-e. 8 órakor tót nyelven, d.-e. 10 órakor magyar nyelven; mindkettő offertóriummal az egyházköztség javára. Az istentiszteletek végeztével ünnepélyes közgyűlés az evang. templomban. Déli fél 2 órakor közös ebéd. D.-u. 4-6 óra. Kerületi lelkészi értekezlet. Esti 6 órakor. Kerületi gyűlési előértekezlet.

Augusztus 29. D.-e. 8 órakor. Istentisztelet gyámintézeti offertóriummal. D.-e. 9 órakor. Kerületi közgyűlés. D.-u. 3-4 órakor. Gyámintézeti közgyűlés. D.-u. 4-5 órakor. Segélyosztó bizottság zárt ülése a lelkészi lakon. *Tagjai*: A ker. és egyhm. elnökségek, a ker. jegyzők és a kerület pénztárosa. D.-u. 6 órakor. A ker. törvényszék ülése a lelkészlakon.

Augusztus 30. A ker. közgyűlés folytatása.

Jegyzet: Az ülések helye a templom; azonban ha az ettől eltérő intézkedés szüksége beállana, ez a helyszínén Zsolnán az előértekezleten tudtul adatik.

B) A *közgyűlés tárgysorozata*:

I. *Bevezető rész*. 1. A gyűlés megalakulása. K. gy. jkv. 2. p. 2. A ker. felügyelő elnöki megnyitója. K. gy. jkv. 1. p. 3. Püspöki évi jelentés. K. gy. jkv. 3. p. 4. Elnöki előterjesztések a jelentés kapcsán. 5. Választások.

II. *Miniszteri rendeletek*. 6. Lelkészi kongrua. K. gy. jkv. 21. 7. Népiskolai rendeletek. K. gy. jkv. 22. 8. Középiskolai rendeletek. K. gy. jkv. 23. 9. Anyakönyv kiigazítási rendeletek. K. gy. jkv. 24. 10. Vegyes tartalmu rendeletek. K. gy. jkv. 25. 11. Tárgyalandó rendeletek. K. gy. jkv. 26. 12. Államsegély elszámolás. K. gy. jkv. 27. 13. Államsegély utalványozása. K. gy. jkv. 28.

III. *Egyetemes ügyek*. 14. Meghívó az egyetemes gyűlésre és képviselők választása. K. gy. jkv. 29. p. 15. Az 1848: XX. t.-c. végrehajtása. K. gy. jkv. 30. E. gy. 32., 34. p. a) Sérelmek. K. gy. jkv. 31. E. gy. 33., 37., 38., 39., 50., 59. p. b) Lelkészi fizetések. K. gy. jkv. 32. p. E. jkv. 49. p. gy. c) Theol. főiskoláink. K. gy. jkv. 33. p. E. gy. jkv. 53. p. 16. A felemelt államsegély. K. gy. jkv. 36. E. gy. jkv. 51-52. p. a) Jelentés az egyet. nyugdíjintézetéről. K. gy. jkv. 34-35. p. b) A közigazgatási átalány. K. gy. jkv. 36. p. c) Jelentés az egyet. adóalapról. K. gy. jkv. 37-38. p. 17. Közalapi ügyek. K. gy. jkv. 49-43. p. E. gy. 127., 128., 130. p. 18. Zsinati előmunkálatok. K. gy. jkv. 44. p. E. gy. 55. p. 19. Alapítványok. K. gy. jkv. 45. p. E. gy. 48. p. 20. Egyetemes számadás. K. gy. jkv. 46. p. E. gy. 121. p.

IV. *Peres ügyek*. 21. Csemez-féle peres ügy. K. gy. jkv. 47. p. 22. A három esperesség igénye a bánnyakerülettel szemben. K. gy. jkv. 48. 23. Kvac sala Jánosné újabb hagyománya. K. gy. jkv. 49. p.

V. *Tanügyi*. 24. A tanügyi bizottság jelentése. K. gy. jkv. 50. p. E. gy. 103. p. 25. Középiskolai tanárok szolgálati pragmatikája. E. gy. 93. p. 26. Hitoktatói állások szervezése. K. gy. jkv. 54. E. gy. 99. p. 27. Jelentés a selmechányai liceumról. K. gy. jkv. 55. p. 28. Osztróluczky Gyula tanár nyugdíjaztatásának ügye. K. gy. 115. p. 29. Jelentés a selmechányai tanítóképepezdéről. 30. A ker. tanképezde szervezésének kérdése. K. gy. 56-57. p. 31. Jelentés a modori ker. leányiskoláról. K. gy. jkv. 58. p. 32. Jelentés a Pozsonyi Theol. Otthonról. K. gy. jkv. 59-60. p.

VI. *Pénzügy*. 33. Kerületi számadások. K. gy. jkv. 61-62. p. 34. A ker. pénzügyi bizottság jelentése. K. gy. jkv. 63. p. E. gy. 123. p. 35. Költség-előirányzat. K. gy. jkv. 66. p. 36. Tűzkárbiztosítási járulék. K. gy. jkv. 68. p. 37. A Selmechányán kezelt tanítóképezdei alap. K. gy. jkv. 67. p. 38. Jelentés a báró Steiger alapítványról. K. jkv. 70. p. 39. Kvac sala Julianna-féle alapítványok. K. gy. jkv. 71. p. 40. Turócszentmártoni letétek. K. gy. jkv. 72. p. 41. Baldácsy alapítványi jelentés. K. gy. jkv. 73-74. p. 42. Reischel Károly-féle bizottsági jelentés. K. gy. jkv. 75. p. E. gy. 173. p. 43. A kerületi számvevőszék jelentése. K. gy. jkv. 76. 44. Jelentés a missiói pontokról. K. gy. jkv. 77. p. E. gy. 131. p.

VII. *Segélyezések*. 45. Jelentés a mult évi segélyekről. K. gy. jkv. 78. p. 46. Gyámoldai segélyek. K. gy. jkv. 81. p. 47. Zsedényi ösztöndíjak. K. gy. jkv. 48. A rendes államsegély felosztása. K. gy. jkv. 80. p. 49. Baldácsy alapítványi segélyek. K. gy. jkv. 79. p.

50. Ker. gyámintézeti jelentés. K. gy. jkv. 83. p.
51. Német István-féle ösztöndíj sorrendje. K. gy. jkv. 84. p.

VIII. Szabályrendeletek. 52. A lelkészválasztási szabályrendelet revíziója. K. gy. jkv. 85. p.

IX. Vegyesek. 53. Lelkeszi értekezlet jegyzőkönyve. K. gy. jkv. 87. p. 54. Levéltárosi jelentés. K. gy. jkv. 89. p. 55. Zpevník bizottsági jelentés. K. gy. jkv. 90. p. 56. Jelentés a Tranovszky alapról. K. gy. jkv. 91. p. 57. Fegyintézeti jelentés. K. gy. jkv. 92. p. 58. Prot. sajtóiroda. K. gy. jkv. 96. p. 59. Az Ev. Órálló segélyeztetése. K. gy. jkv. 100. p.

X. A még érkezhető ügyek. XI. Felterjesztések beadványok, Indítványok. XII. A jegyzőkönyv hitelesítése.

Kiadta: Balassagyarmaton, 1910. évi június hó 28. Dr. Baltik Frigyes s. k., püspök.

Itt említjük meg, hogy hiteles helyről kapott értesülésünk szerint a kereskedelmi miniszterium utasította a m. kir. államvasutak igazgatóságát, hogy a Pozsonyban és Zsolnán tartandó kerületi gyűlésre és jubiláris emlékünnepekre a szokásos menetdíjkedvezmény rendjekezésre bocsátása iránt intézkedjék.

Beteg püspök. Mint lapzártakor értesülünk, Zelenka Pál, a fiszai kerület püspöke, oly rosszul érzi magát és annyira hanyatlott az ereje, hogy hirtelen el kellett utaznia, még a kerületi gyűlés előtt, fűrdőre. A halaszthatlan tennivalók ellátása érdekében, f. szerkesztőnk, megszakítva üdülését, mint ker. főjegyző, Miskolczra utazott.

A zsolnai zsinatról. Jánoska György lipót-szentmiklósi lelkész, alesperes szerkesztésében megjelent ismertetés német nyelven jelenik meg az „Ev. Glaubensbote f. d. Zips“ cz. lapban Kalláth Károly tótfalvi lelkész fordításában. Nevezett lap szerkesztője hajlandó külön lenyomatot készíteni, ha a német nyelvű gyűlekezetekből erre rendelés történik. Tömeges rendelésnél egy példány csak 6–10 fillérbe fog kerülni. Figyelmébe ajánljuk németnyelvű gyűlekezeteink lelkésztestvér uraknak ezen mozzanatot azaz, hogy megrendeléseikkel forduljanak mielőbb nevezett lap szerkesztőjéhez: Koch Aurél ev. lelkész Strázsa (szepes-m.)

Evangelikus istentisztelet Feketehegyen.

Jól eső érzéssel adhatunk hirt a Feketehegy fűrdőben augusztus 7-én tartott evangelikus istentiszteletéről, jölehet az Órálló felelős szerkesztője személyéről is lévén szó. mérsékelnünk kell az erkölcsi siker részletes méltatását. Az ott üdülő evangelikusok felkérésére tartott istentiszteletet Geduly Henrik, lapunk felelős szerkesztője, kinek beszédéhez, a költő Pósa Lajos a következő szavakkal gratulált az összegyűlt közönség előtt: „A kidolgozása formás; tartalma logikus; nyelvezete költői; előadása komoly s mégis élénk, kedves, magyaros. Igazán szívből gratulálok“. Az ofertórium és a gyűjtés 251 K 54 fillért eredményezett; mihez járul még a július 31-iki Tompa ünnepély jövedelméből 132 K, úgy hogy a két alkalom 383 K 54 fillérrel gyarapította a Feketehegyen felállítandó protestáns kápolna alapját, amely most már közel 6000 K.

Egyházmegyei gyűlés Zalában. A zalai ág. hitv. ev. egyházmegye július hó 20-án tartotta a természetű kincsekkel gazdagon megáldott kies fekvésű Szepezden rendes évi közgyűlését. Buzgó ének és Nagy Lajos egyházmegyei főjegyző oltári imája után Magyar Miklós esperes és Csemez Elek egyházmegyei

felügyelő magas röptű, lelket átható beszédekkel nyitották meg a közgyűlést. A terjedelmes esperesi jelentés felölelte magába az egyházi élet minden ágát, — az egyházmegye ez évi életének igazán hű tükré volt. Belőle — hogy csak a főbb vonásokat említsük — láttuk, hogy kis egyházmegyénk lassan bár, de biztosan halad előre a szellemi és anyagi fejlődés útján. Az előbbi a népiskolai bizottság, az utóbbi a számvéviszék is igazolá. A több helyen megtartott esperesi egyházlátogatás üdvös hatással volt a hivekre, fejleszté egyházuk szeretetét, bizonyoságot teti a gyűlekezetekben talált ékes rendről, b lelkivezérek munkásságáról. Örömmel hallá a közgyűlés, hogy minden gyűlekezet szívesen áldoz templomára és iskolájára, hogy 2 gyűlekezet templomépítéshez készül. A közgyűlés a tartalmas, szépen kidolgozott jelentést köszönettel vette tudomásul. A megüresedett világi jegyzői állásra megválasztott Dr. Halász István balatonfűredi orvos, a népiskolai bizottság tagjai sorába Halász István leányfalui tanító. A Zsedényi díjra való jelölés jogát a közgyűlés a tanítói karra ruházta át. Kötelességökké tétetett a gyűlekezeteknek, hogy épületeiket újra, a viszonyokhoz alkalmazkodva becsüljék fel s a mai becsértékben jelentsék be biztosítás alá. Ajánlotta a közgyűlés a gyűlekezeteknek, hogy a jövő iskolai évtől kezdve a megszüntetett tandíj helyébe tanulónként 50 fillér könyvtári járulékot szedjen s a befolyt összegből iskolai könyvtárt alkosson. Köszönetet szavazott a közgyűlés Löw Fülöp locsmányi lelkész, kerületi gyámintézeti elnök urnak azért a pártoló szeretetért, amelyben szegény gyűlekezeteinket éveken át részesítette és részesíti. Figyelmébe ajánlotta a gyűlekezeteknek a torzsai konfirmandus otthon ügyét. Megvizsgálta és megállapította az egyházmegye jövőévi költségelőirányzatát. Hálás köszönettel vette tudomásul, hogy szeretett felügyelője ismét nagyobb összeggel járult az egyházmegye terheihöz. Tárgyalta az egyházmegyei közgyűlés a minden protestánsra sérelmes Borromei encyclica ügyét. Megbotránkozásának adott felette kifejezést és kimondá, hogy felir az egyházkerülethez az iránt, hogy hasson oda a kerület az egyetem útján, hogy ily alkotmányos törvényeinkkel ellenkező, vallási háborúságot okozó pápai leiratok hazánkban napvilágra, kihirdetésre ne kerüljenek. Tiltakozik a pápának eljárása ellen s amennyiben Németországban a sérelmes encyclica megtorlására szövetség alakulna a minden ország protestánsainak egybevonásával, csatlakozik hozzá. A jövő évi közgyűlés helyéül Kopolcsot jelölve meg, a jkv. hitelesítők s a kerületi gyűlésre kiküldöttek megválasztása után esperes buzgó imájával a közgyűlés bezárattott. Kóvágóörs 1910. július hó 31-én. Novák Elek.

A csanádcsongrádi evang. esperesség közgyűlése. A szorgos munkaidő mellett is szép számmal látogatott közgyűlését az e. m. jul. 29-én tartotta meg Szegeden. Megelőzőleg gyámintézeti istentisztelet volt, melyen a buzditó ünnepi beszédet Horemusz Pál (Nagyszentmiklós) mondotta. A közgyűlés megalakulása után Hász Antal e. m. felügyelő megnyitó beszédében utalva a fontos és nagyszámú tárgysorozatra, azon óhaját fejezte ki, hogy „mindenek ékesen és szép rendben történjenek.“ Petrovics Soma esperesnek körültekintő és kimerítő jelentése volt a gyűlés kiemelkedő pontja. Megemlékezve a pápai túlkapásokról, az „Utasítások“-ra való utalással az első teendőre: a legéberebb cura és prudentia

pastoralisra hívja fel különösen a figyelmet, „amaz eszményi viszonyoknak megvalósítására, a pásztor és a nyáj között, melyet a pásztorok pásztorai e szavakban örökített meg: ismerem az enyéimet és engem is ismernek az enyéim.“ Az egyházi élet rendes mederben folyik, kiemelkedő személyi mozzanat, hogy Szentés elismeréssel iktatta jegyzőkönyvébe felügyelője: Mojzsis Lajos érdemeit, ki 30 éve szolgálja egyházát mint jogi képviselője, 35 éve pedig mint felügyelője is. Említésre méltó Nagyszentmiklós áldozatkészsége, mely a reformátusok kiválása után adóját megháromszorozta. Ugyanitt egy 3000. K-ás, Szentesen 1100., Hódmezővásárhelyen 400. K-ás alapítványt tettek. A gyámintézet gyűjtése az elnök, Thomay József lelkes buzgólkodása folytán 422.58 K a tavalynál 69 69 K-val több, missiói alap 358.45 K. Népszéki adatok az 1909. évről: lélekszám 25493. született 881. elhalt 550. egyén. Úrvacsorázók száma 6488, 261 megkötött házasság közül 157. tiszta, a javunkra adott 15 reversálissal szemben 23 a kárunkra tett, egyházunkba tért 11. kitért 8. Pitvaros Alberti és Nagylak iskoláinak ügye az egyházközségek erőtlensége miatt aggasztó helyzetben van s az állam is megvonta, ill. letve megtagadta segélyét. Hódmezővásárhely külterületének anyásítási ügyében újabb bizottság küldetett ki, a külterületi lelkészi hivány megállapítására záros határ idő alatt köteleztetett az egyh. község. A közgyűlés a bányai egyházkerületi vándorgyűlések tartása iránt mult évben tett indítványát továbbra is fentartja s a ker. k. gy. hez felterjeszti. A „missiói szab. rend.“-t eredeti alakjában nem fogadja el, mert az az E. A. rendelkezésével ellentétben különálló szervezetet akar létesíteni, az egyház kebelében, holott ezt célul nem, csak eszközül lehet kitűzni a község életébe szervesen kapcsolódó gyülekezeti élet megalakulásához. A Horensz Pál által ily értelemben átdolgozott s a lelkészi értekezlet által elfogadott tervezetét ajánlja a ker. közgyűlésnek azzal, hogy életbeléptetése 1911. jan. 1-ével megtörténjék. A pozsonymegyei lelkészi értekezlet és a békési e. m. indítványát egyhangulag magáévá tette. A meglehetősen kényes és élesen vitatott kérdések mellett is, minők Hódmezővásárhely külterületének anyásítása, a külterületi hivány megállapítása és a makói háztartás, a gyűlés rendben folyt le s egy órákor már véget ért, sőt a kiküldött bizottság a helyszínen hitelesítette a jegyzőkönyvet. *Rimár Jenő* s. l.

A protestáns papok és hitoktatók zsebnaptárának III. bővített s átdolgozott évfolyama az 1911-ik évre már szeptember végén megjelenik. A lelkésztársak felkéretnek, hogy a zsebnaptárra vonatkozó észrevételeiket esetlegesen pótlás végett szerzőnél Vértési Zoltán ev. lelkésznél, Magyarbóly, Baranya-m. aug végéig bejelentsék, ugyszinte a megrendelést is. — A naptár végén hazai hirdetések is felvételnek 1/4 oldalankint 5 kor. árban. — A hirdetési szöveg szeptember 5-ig küldendő be. — A csinos kiállítású zsebnaptár ára 1 kor. 20 fillér lesz. A ár előzetes beküldése esetén a szállítás bérmentes.

Hirdetések és pályázatok.

Pályázat.

Az ujverbászi ág. hitv. ev. egyház az 1910/11-ik tanévre helyettes tanítót keres. Fizetése havi előleges részletekben 800 kor. és 100 kor. lakbér. Oklevéllel és a német nyelv ismeretét igazoló bizonyítvánnyal felszerelt kérvények az egyház elnökségéhez aug.

21-éig nyújtandók be. Az állás legkésőbb szept. 10-én foglalandó el.

Ujverbász, 1910. augusztus hó 7-én.
Becker Vilmos, felügyelő. 1-1 Wagner G. Adolf, ág. h. ev. lelkész.

Pályázat.

A bányai ág. hitv. ev. egyházkerületnek szarvasi államilag segélyezett tanító-képzőjében három tanári állás kerül betöltés alá, és pedig: két nyelv- és történettudományi és egy mennyiség-termesztudományi tanszék. — Pályázhatnak a nyelv- és történettudományi, illetőleg a mennyiség- és termesztudományi szakcsoportból képesített ág. hitv. ev. okleveles tanító-képző-intézeti, középiskolai és polgári iskolai tanárok. Előnyben részesülnek, akiknek zenéből, tornából, rajzból vagy kézimunkából is van képesítésük.

A rendes tanár javadalma az intézet részéről 1400 korona törzsfizetés, 480 korona lakáspénz. A törzsfizetés az állam által egészített ki a szolgálati idő arányában. — A segédtanár alapfizetése az intézet részéről 1000 korona fizetés és 360 korona lakáspénz. — A fizetés az állam által 1000 koronával egészített ki. Amennyiben az állások valamelyike segéd-tanárral töltenék be, az illető megfelelés esetén egy év múlva véglegesítettik. A megválasztott tanár az országos tanári nyugdíjintézetnek kötelezett tagja.

A megfelelő képesítéssel bíró pályázók az életkort, vallást, képesítést, az eddigi eselleges alkalmazást és az egészségi állapotot igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket az egyházkerületi intéző bizottsághoz címezve f. évi augusztus hó 10-ig bezárólag alólírotthoz küldjék be.

Szarvas, (Békésmegye) 1910. július 20.

Haviár Daniel,
egyházkerületi biz. elnök

2-2.

A horvát szlapon ág. h. evang. egyházmegyébe bekebelezett bályevcezi lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Az isteni tisztelet nyelve tót, megkivántatik azonban a horvát nyelv ismerete is.

Javadalom: 2400 korona készpénzben, stólárék és kemény tűzifa. Az 5 szobából álló lakás, melléképületeivel egészen új. A lakáshoz nagy kert is adatik.

A lelkészválasztási szabályrendelet értelmében felszerelt jelentkezések f. é. augusztus végéig hozzám nyújtandók be.

Nendorfon Vinkovci mellett 1910 július 26-án.

2-2

Abaffy Miklós
főesperes.

A bártfai Krunholz-féle alapítványi ev. kisdudóvóintézet magyar nyelvű, prot. vallású dadát keres, ki szolgálati teendők végzésére is hajlandó. Fizetése a melegebb évszakban (április—október) havi 30 kor. a hidegebb évszakban (november—március) 36 kor.; továbbá természeti egészséges lakás az intézetben s szabad fűtés. Felkérjük azon ev. lelkésztestvéreket, kiknek egyházközségeiben oly özvegynők vagy hajadonok vannak, kik ezen elég könnyű állás betöltésére vállalkoznának, hogy őket a pályázatra felhívni kegyeskedjenek. Pályázati határidő f. évi augusztus hó 28-ig. Mindennemű felvilágosítással készséggel szolgál

2-2

Francz Vilmos.
ev. lelkész.

Pályázat.

A Zólyomi ág. hitv. ev. egyház hitoktató-segédlelkész keres, akinek javadalma bútorozott szobán kívül 1200 kor. törzsfizetés, 200 kor. a pléhgári, 53 kor. különdíjazás az áll. iskolában végzett hitoktatásért, 40 kor. fütési átalány s némi mellékjövedelem. Közelebbi felvilágosítást nyújt

Blatniczky Pál
lelkész.

Pályázat.

A bányai ág. h. ev. egyházkerület aszódi leánynevelő-intézeténél az 1910./11. iskolai év elején egy zene- és egy rajztanítónői állás töltendő be.

Pályázhatnak kellően képesített ág. h. ev. rajz- és zenetanítónők.

Tanítónői javadalom: a) az egyházkerület részéről évi 800 korona fizetés; b) teljes ellátás bútorozott szobával; c) 100—100 korona ötödéves korpótlék; d) a képesítéshez és a szolgálati időhöz képest a rendes fizetés kiegészítése az állam részéről.

A zenetanítónő feladata az ének (karének) tanítása és előrehaladottabb növendékek oktatása a zongorában.

A rajztanítónő köteles a maga szaktantárgyan kívül még egy tantárgyat tanítani. Előnyben részesülnek azok a rajztanítónők, kik esetleg tornára vagy zenére képesítve vannak, vagy e tantárgyak tanítására vállalkoznak.

A megválasztott tanítónők kötelesek internátusi teendőket is végezni és az állást 1910. évi augusztus 31-én elfoglalni.

A kellően felszerelt folyamodványokat a bányai ág. h. ev. egyházkerület aszódi Nagybizottságához címezve legkésőbb 1910. évi augusztus 16-ikáig kell a leánynevelő-intézet igazgatóságához benyújtani.

Aszódon, 1910. július hóban.

2-2

Oeschger Adél,
igazgatónő.

A bányai egyházmegye segédlelkészt keres. Fizetése megegyezés szerint. Jelentkezők alulírottához forduljanak.

Lajosfalva, 1910. július 30. Torontál-m.

Doleschall Lajos
h. főesperes.

2-2

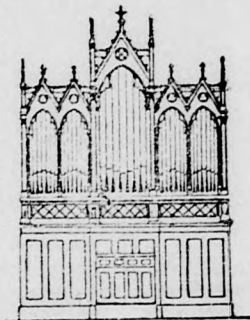
Orgonaépítési műintézet**Rieger Ottó**

házánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay utca 48.

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferencz József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve. —

Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnymásu csőrendszerű (pneumatikai) tartós, nemeshangu orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját, amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavítást és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít.

Tervezeteket és mintarajzokat kívánatra díjmentesen küld.

Pontos és legjobb : **ÓRÁK** 5 évi jótállás mellett!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák és medencék, borkancsók.

Arany és ezüst ékszerek, evő-eszközök, china-ezüst dísz tárgyak részletfizetésre is.

Pontos kiszolgálás

Jutányos árak!

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója,

BUDAPEST, VII. Erzsébet-körút 29.

100-17